

[๓๐๔] เตน โข ปน สมเยน อญญตรสส ภิกขุโน พหุ จีวรํ อุปปนฺหนํ โหติ ฯ โส จ ตํ จีวรํ มาตาปีตุนํ ทาทุกาโม โหติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสุํ ฯ มาตาปีตโรติ โข ภิกขเว ททมานे

[๓๐๔] บาลีในจีวรขันธกะว่า "ก็สมัยนั้นแล จีวรเป็นอันมากเกิดขึ้นแก่ภิกษุรูปหนึ่ง ฯ ก็ภิกษุนั้นใครจะให้จีวรนั้นแก่มารดาบิดา ฯ (ลำดับนั้นแล ภิกษุนั้น บอกความนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย) ฯ ภิกษุทั้งหลายทูลความนั้นแด่พระผู้มีพระภาค ฯ พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาแล้ว ทรงอนุญาตว่า 'ภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุให้ (สิ่งของ ๆ ตนแก่ท่าน) ด้วยถือว่ามารดาบิดา

ก็ เวทยามี อนุชานามิ ภิกขเว มาตาปิตูนํ ทาตุํ น จ ภิกขเว สทุธาเทยํ วินิปาเตตพุํ โย
วินิปาเตยย อาปตติ ทุกกุสสาติ จีวรกษนฺธเก ปาลี ฯ

น จ ภิกขเว สทุธาเทยยนฺติ เอตถ เสสญฺญาตีนํ เทนโต วินิปาเตติเยว ฯ มาตาปิโตโร
ปน สเจปิ รชเช ปติฏฺฐิตา ปฏฺฐเนติ ทาทพฺพนฺติ ตพฺพณฺหนา ฯ

มาตาปิตูนํ ปน อตฺตโน สนฺตํ ผลํ ปุํฝปิ เทนฺเตน หริตฺวาปิ หราเปตฺวาปิ
ปโกโลสิตฺวาปิ ปโกโลสาเปตฺวาปิ ทาตุํ วมฺภูติ เสสญฺญาตกาณํ ปโกโลสาเปตฺวา ว ฯ ตตถ ปุํฝ
เทนฺเตน วตฺถุตฺตยปฺปฺชนฺตถเมว ทาตุํ วมฺภูติ ฯ มณฺทนฺตถาย ปน ลิวลิ่งคาทิสฺสนฺตถาย วา
กสฺสจฺปิ ทาตุํ น วมฺภูตีสฺสิติ กุสกุสกาณฺหนาณโย ฯ

เราจะฟังว่าอะไร ? ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อให้ (สิ่งของ ๆ ตน) แก่มารดาบิดา;
ภิกษุทั้งหลาย แต่ภิกษุไม่พึงทำสังฆาทิเษฏ์ให้ตกไป; ภิกษุใดขึ้นทำสังฆาทิเษฏ์ให้ตกไป, ภิกษุนั้น
ต้องทุกกฏ" ฯ

อรรถกถาจี้วรชนฺธเกนํว "พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า น จ ภิกขเว สทุธาเทยํ นี้,
ภิกษุเมื่อให้ (สิ่งของ ๆ ตน) แก่หมู่ญาตินอก (จากมารดาบิดา) นั้น ชื่อว่า ย่อมทำสังฆาทิเษฏ์ให้
ตกไปโดยแท้ ฯ ส่วนมารดาบิดา แม้ถ้าดำรงอยู่ในราชสมบัติแล้ว ยังปรารถนา (ปฏิการ) อยู่
ภิกษุพึงให้" ฯ

นัยอันมาในอรรถกถากุลทูลกลิกขาบทว่า "ก็ภิกษุเมื่อให้ผลไม่กดี ดอกไม่กดี อันเป็น
ของ ๆ ตนแก่มารดาบิดา นำไปให้เองกดี ให้คนอื่นนำไปให้กดี เรียกมาให้เองกดี ให้คนอื่น
เรียกมาให้กดี ย่อมควร, เมื่อจะให้แก่หมู่ญาตินอกนั้น ให้คนอื่นเรียกมาให้อย่างเดียวจึงควร ฯ
บรรดาวัตถุเหล่านั้น เมื่อจะให้ดอกไม้ ให้เพื่อบูชาพระรัตนตรัยเท่านั้น จึงควร ฯ แต่ให้
แม่แก่ใคร ๆ เพื่อประโยชน์แก่การประดับ หรือเพื่อประโยชน์แก่การบูชาวัตถุมีศิวลิ่งค์เป็นต้น
ไม่ควร" ฯ

อิม วิภูภิกษิตวา ซีวีสุสนุตีตี มาตาปีตุน ทาตุ วภูฏตี เสสณญาตีน ปน ตาวกาลิกเมว
ทาตุ วภูฏตีตี วิมตีวินหนี่ ฯ

[๓๐๕] ตสฺมา ภิกษุณาปี ยถาวุตตนเยน เต อุกฺกุลาตพฺพา ว ฯ ปาลียมปี มาตาปีตุ-
อุปกฺกุลาหนฺตี อวิเสเสน วุตฺตํ ฯ ยมฺปนภฺฏกถาจริเยหิ ยาว คิหิภาวํ น วิชฺชนฺตี ตาว
มาตาปีตุอุปกฺกุลาเนน โปราถํ อธิณฺมุลํ วิโสธยมานาตี ปริโยसानเ คิหิวเสณ อุปกฺกุลาณํ วุตฺตํ ฯ ตํ
มาตาปีตุอุปกฺกุลาณํ นาม คิหิวุตฺตหนฺตี ทสฺเสตุํ วุตฺตหนฺตี ทภฺฐุพฺพํ น ปพฺพชิตเณ อุปกฺกุลาณํ น
กาตพฺพหนฺตี ทสฺเสตุํ ฯ อปีจ

อนุฎีกาวิมตีวินหนี่ว่า "ให้สิ่งของแก่มารดาบิดาด้วยคิดว่า 'ท่านทั้ง ๒ จักขายสิ่งของ
นี้เลี้ยงชีพ' ย่อมควร, แต่ให้สิ่งของแก่หมู่ญาตินอกนั้น ให้เป็นของยืมเท่านั้น จึงควร" ฯ

[๓๐๕] เพราะฉะนั้น แม้ภิกษุก็ควรบำรุงมารดาบิดานั้นแท้ โดยนัยตามที่กล่าวแล้ว ฯ
แม่ในบาลี พระผู้มีพระภาคก็ตรัสไว้โดยไม่แปลกกันว่า "มาตาปีตุอุปกฺกุลาณ ฯ" แต่**การบำรุงใด**
ที่พระอรรถกถาจารย์ทั้งหลายกล่าวไว้ ด้วยสามารถแห่งคฤหัสถ์ในที่สุด (แห่งมังคลัตถที่ปณี)
ว่า "บุตรทั้งหลายยังไม่ละความเป็นคฤหัสถ์เพียงใด; ชำระค่าหนี้แก่ด้วยการบำรุงมารดาบิดา
เพียงนั้น" ฯ **การบำรุงนั้น** พึงเห็นว่า ท่านกล่าวไว้เพื่อแสดงว่า "ชื่อว่า การบำรุงมารดาบิดา
เป็นวัตรของคฤหัสถ์" ฯ **ไม่ควรเห็นว่า** ท่านกล่าวไว้เพื่อแสดงว่า "การบำรุง (มารดาบิดา) อัน
บรรพชิตไม่ควรทำ" ฯ อนึ่ง

ปพพชนเตน นาม อนณน ภวิตพพหุติปิ ทสเสตุํ วุตตเมตนติ ตสฺมา เยน เกนจิปิ
มาตาปีโตร อุปลฐาตพพาว ฯ มาตาปีตฺสู วิปฺปฏิชฺชนโต ทิ ทุกฺขํ ปปฺโปติ ฯ มิตฺต-
วิหฺกาทโย เจตฺถ นิสฺสนํ ฯ

พึงเห็นว่า คำนั้น ท่านกล่าวไว้เพื่อแสดงว่า "ธรรมดาผู้บวชพึงเป็นผู้ไม่มีหนี้" ดังนี้; เพราะฉะนั้น
มารดาบิดาอันบุตรแม่คนใดคนหนึ่งควรบำรุงแท้ ฯ ด้วยว่า บุตรปฏิบัติผิดในมารดาบิดา
ย่อมประสพทุกข์ ฯ ในข้อนี้มีมิตตวิหุกะเป็นต้น เป็นอุทาหรณ์ ฯ